

INFORMÁCIÓS FÜZET

az olvasás-szövegértés, a matematikai és
a természettudományi tudás értékelése területén
pedagógus szakvizsgára felkészítő
szakirányú továbbképzési szakok számára

a 2012/2013-as tanév őszi félévében

A szakirányú továbbképzések előzményei

A Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának Neveléstudományi Intézetében és jogelődjében 1991-ben elindított, majd 1994-ben módosított pedagógiai szakértő szak, amelyben a tantervi és értékelési szakértő képzés specializációként jelent meg, számos szempontból a 2012-ben újrainduló három új továbbképzés elődjének tekinthető. A „szegedi műhely” neveléstudományi kutatási hagyományaira épülő képzéseink tartalmi és kutatómódszertani vonatkozásban lépést tartanak a nemzetközi tudományos életben megjelenő irányzatokkal. Oktatói gárdánk tagjai – mind a korábbi, mind az újonnan akkreditált képzésekben – a hazai és nemzetközi tudományos-szakmai közéletben aktív szerepet betöltő egyetemi oktatók és tudományos kutatók.

A most induló képzéseink a 10/2006 (IX. 25.) OKM-rendeletben előírt tartalmakra épülve pedagógus szakvizsgára felkészítő továbbképzésnek minősülnek.

A 2012/2013-as tanévben a továbbképzés a TÁMOP 3.1.9-11/1 azonosító-jelű, *Diagnosztikus mérések fejlesztése* című pályázat keretében valósulnak meg.

1. A képzés céljai

A magyar közoktatási rendszer fejlődésében az elmúlt évtizedekben tetten érhető változások közül markánsan jelentek meg a rendszerszintű és az osztálytermi értékelési gyakorlatot meghatározó elméleti modellek, ismeretek és gyakorlati eljárások. Tanárképzésünkben – összehasonlítva például a németországi tanárképzési modellel – a pedagógiai értékelési gyakorlat nem jelent meg kellő hangsúllyal, így a pedagógiai mérés-értékelés területeihez kötődő képzések továbbra is fontos szerepet töltenek be a hazai pedagógiai kultúra gazdagításában. Az utóbbi két évtizedben rendszeressé váló hazai rendszerszintű vizsgálatokban, valamint a nemzetközi összehasonlító felmérésekben három kompetencia-terület mérése és értékelése kapott főszerepet: matematika, olvasás és természettudomány. A három fő terület értékelési modelljei – noha közös értékelés-filozófiai talajon állnak, és több közös mérés-módszertani jellemzőjük is van – a mért területek definiálásában mutatkozó önálló, terület-specifikus törekvések és a három kompetencia-terület ismereteinek és készségeinek különbözőségeiből fakadóan indokoltá teszik a mérés-értékelési szakirányú továbbképzések tartalom-specifikus differenciálását.

2. A képzésben való részvétel előfeltétele

A három képzési terület bemeneti feltételei a következők:

Szakvizsgázott pedagógus a matematikai tudás értékelése területén: tanítói diploma vagy matematika vagy informatika (számítástechnika) szakos tanári oklevél.

Szakvizsgázott pedagógus az olvasás-szövegértés értékelése területén: tanítói diploma vagy magyar nyelv és irodalom vagy idegennyelv-szakos tanári oklevél.

Szakvizsgázott pedagógus a természettudományi tudás értékelése területén: tanítói diploma vagy fizika/kémia/biológia/földrajz szakos tanári oklevél.

3. A képzés időtartama

A képzés terjedelme 120 kredit, 360 konzultációs óra, 24 kurzus. A képzés időtartama 4 félév (2 év). A félévenkénti 90 konzultációs óra általában péntek-szombatvasárnapi napokra lesz beosztva, összesen három hétvégére. *Mindhárom csoport számára a 2012/2013-as őszi félévben a konzultációs hétvégék időpontjai a következők: október 5-6-7., november 16-17-18., december 7-8-9., minden nap 9:30-18:00.* A helyszín olyan budapesti közoktatási intézményben lesz, amely tömegközlekedéssel jól megközelíthető.

4. A képzés szintje

A képzés szakirányú továbbképzés, amely a már megszerzett diploma szintjének megfelelő szintű oklevelet nyújt.

5. A képzés főbb tanulmányi területei és azok arányai

A 10/2006. (IX. 25.) OKM-rendeletben előírt kötelező ismeretkörök:

- *Közigazgatási vezetési ismeretek, intézmények és szervezetek az oktatási rendszerben* **20 kredit**
- *Az intézmény és környezete, integráció és szegregáció, a pedagógus munkája a nevelési-oktatási intézmény szervezetében* **10 kredit**
- *A nevelési-oktatási intézmény hatékonysága* **10 kredit**
- *Hatékony pedagógusi munka, önképzés, sajátos pedagógiai, pszichológiai ismereteket és módszereket igénylő személyek, illetve csoportok nevelése-oktatása* **15 kredit**

A 10/2006. (IX. 25.) OKM-rendelet alapján meghatározott választható ismeretkörök:

- *Matematika és kutatómódszertan:* A halmazelmélet, a matematikai logika, a valószínűség-számítás és a matematikai statisztika alapismeretei, a szakirodalmi tájékozódás, az adatgyűjtés és az adatok elemzésének módszerei és eszközei. **13 kredit**
- *Értékelés- és tesztelmélet:* A pedagógiai értékelés fogalma, formái, funkciói, minősítés, szelekció, osztályzatok, bizonyítványok, vizsgák, vizsgarendszerek, vizsgatípusok, az érettségi vizsga, vizsgák Európában. A klasszikus és a valószínűségi tesztelméletek, tesztanalízis és tesztfejlesztés, mérés és tesztelés a gyakorlatban. **10 kredit**
- *A mérés-értékelés gyakorlata:* Feladatírás és teszt szerkesztés, on-line diagnosztikus tesztelés. Mérés és tesztelés a gyakorlatban. **16 kredit**
- *Értékelési szakértői elemzések:* Számítógépes statisztikai elemzések. **6 kredit**

A további 20 kreditből 10 a szakdolgozat kreditértéke, további 10 kredit pedig a három tartalmi területhez szorosan kötődő tartalom-specifikus képzési elem.

6. A képzések hálóterve

Félév	A matematikai tudás értékelése	A természettudományi tudás értékelése	Az olvasás-szövegértés értékelése
	Számítógép-használat gyakorlat	Számítógép-használat gyakorlat	Számítógép-használat gyakorlat
	Matematikai és kutatómódszertani alapok előadás Info-kommunikációs eszközök az oktatásban előadás Sajátos nevelési igényű tanulók értékelése és fejlesztése előadás		
1.	A matematikai tudás kognitív pszichológiai alapjai előadás	A természettudományi tudás kognitív pszichológiai alapjai előadás	Az olvasás kognitív pszichológiai alapjai előadás
	A pedagógiai értékelés alapjai előadás		
	Matematikai tudást mérő feladatok szerkesztése gyakorlat	Természettudományos műveltséget mérő feladatok szerkesztése gyakorlat	Olvasás-szövegértést mérő feladatok szerkesztése gyakorlat
	Számítógépes adatelemzés I. gyakorlat	Számítógépes adatelemzés I. gyakorlat	Számítógépes adatelemzés I. gyakorlat
2.	A matematikai gondolkodás fejlődése és fejlesztése előadás	A természettudományos gondolkodás fejlődése és fejlesztése előadás	Az olvasási képesség fejlődése és fejlesztése előadás
	Tantervek, pedagógiai programok és értékelési standardok Pedagógiai kutatómódszertan Tesztelmélet előadás		
	A közoktatás irányítási rendszere Az oktatási intézmények működése Minőségbiztosítás és pedagógiai értékelés		
3.	A matematikai tudás on-line tesztelése gyakorlat	A természettudományos műveltség on-line tesztelése gyakorlat	Az olvasás-szövegértés on-line tesztelése gyakorlat
	Teszt szerkesztés gyakorlat	Teszt szerkesztés gyakorlat	Teszt szerkesztés gyakorlat
	Számítógépes adatelemzés II. gyakorlat	Számítógépes adatelemzés II. gyakorlat	Számítógépes adatelemzés II. gyakorlat
4.	Az EU oktatáspolitikája és -szabályozási rendszere Államháztartási és oktatás-gazdaságtani ismeretek Program- és intézményértékelés Az osztálytermi értékelés és a vizsgáztatás gyakorlati kérdései		

Választható tárgy (adatelemzés vagy osztálytermi értékelés témakörben)
Szakdolgozati szeminárium

7. Résztanulmányok beszámítása

A másutt végzett tanulmányok valamely előírt kurzust helyettesíthetnek. A beszámítás módjáról és a kurzus értékeléséről a bemutatott dokumentumok alapján az oktató dönt, aki a helyettesítendő kurzust tartja. Hasonló módon történik a tanrenden kívül szervezett intenzív kurzusok, nemzetközi szemináriumok, nyári iskolák eredményeinek beszámítása is.

A szigorlat és a záróvizsga tárgyainak vizsgáit nem lehet helyettesíteni, a szigorlatot és a záróvizsgát minden hallgatónak azonos módon, e képzési programban meghatározott tartalommal kell letennie, függetlenül a másutt végzett tanulmányok beszámításától.

8. Az ismeretek ellenőrzési rendszere

Az ellenőrzési rendszer részben gyakorlati jegyek megszerzéséből, kollokviumokból, az egyénileg önállóan megoldandó feladatok teljesítéséből, szigorlatból, szakdolgozat elkészítéséből és a záróvizsgából tevődik össze.

8.1. A kurzusok értékelése

Mindegyik kurzus önálló értékeléssel végződik, az értékelés módja lehet írásbeli vizsga, teszt, szóbeli vizsga, önálló munka, gyakorlati munka, stb. A kurzusok értékelési módszerét és követelményeit a kurzusok tematikája tartalmazza.

8.2. Szigorlat

Kötelezően egy szigorlatot kell letenni.

A szigorlat megnevezése: Pedagógiai kutatás és értékelés

A szigorlat anyaga a következő kurzusokra épül: Matematikai és kutatómódszertani alapok előadás, A pedagógiai értékelés alapjai előadás, Pedagógiai kutatómódszertan, A matematikai/természettudományi/olvasás-szövegértési tudás on-line tesztelése.

A szigorlat időpontja: 3. félév

A szigorlat kreditértéke: 3

A szigorlat tematikája

A valószínűség-számítás alapfogalmai. Valószínűségi eloszlások, eloszlásfüggvények. A várható érték és a szórás. Fontosabb eloszlástípusok. Statisztikai vizsgálat, statisztikai következtetések. Empirikus eloszlások, középértékek, a szóródás és mérőszámok. Korreláció, lineáris regresszió. Statisztikai hipotézisvizsgálatok, szignifikancia-vizsgálatok, a fontosabb statisztikai próbák.

A szakirodalom feldolgozása. A megfigyelés módszerei és eszközei. Az interjú módszer. Kérdőívek tervezése és szerkesztése. Szociometria. Mérés és skálaelmélet. A mintavétel módszerei. A pedagógiai kísérletek A vizsgálat változórendszerének kidolgozása, javítási és kódolási terv.

A leíró statisztikák értelmezése, az eredmények táblázatos és grafikus megjelenítése. Két változó összefüggésének vizsgálata, korrelációs mátrixok elemzése. Fejlődésanalízis. A többszörös regresszióanalízis, a faktoranalízis, a klaszteranalízis és a varianciaanalízis alkalmazási lehetőségei, eredményeinek értelmezése. A kutatás eredményeinek publikálása.

A pedagógiai értékelés funkciói, tárgyai, szintjei, viszonyítási alapjai. A nevelési-oktatási folyamatban alkalmazható értékelés módszerei és eszközei. A tanulók tantárgyi teljesítményeinek értékelése (becslés, mérés, szöveges értékelés), az önértékelés fejlesztése. A pedagógiai értékelés jóságmutatói. A diagnosztikus pedagógiai értékelés gyakorlata. Az on-line diagnosztikus tesztelés elméleti alapjai és gyakorlata. Adaptív tesztelés.

8.3. Szakdolgozat

A szakdolgozat olyan empirikus vizsgálaton, szintetizáló elméleti elemzésen vagy innovatív munkán alapuló szakmai feladat megoldása, amellyel a hallgató tanúsítja, hogy tájékozott témájának szakirodalmában és hazai gyakorlatában, önállóan képes a tanult ismeretek szintetizálására és alkotó alkalmazására.

Szakdolgozati követelmények

A szakdolgozat elkészítésének célja az, hogy a hallgató demonstrálja:

- 1* rendelkezik az elsajátított tudás önálló alkalmazásának képességeivel;
- 2* szakterületén képes további önálló ismeretszerzésre, a releváns szakirodalom feldolgozására, értelmezésére, összefoglaló elemzésére;
- 3* rendelkezik pedagógiai kutatás és az eredmények közzétételének alapvető képességeivel.

A szakdolgozatnak eleget kell tennie a publikálhatóság alapvető követelményeinek. Terjedelme általában 2 ív (80 ezer karakter). A szakdolgozatok három fő műfaja: (1) empirikus vizsgálatot bemutató munka, (2) szintetizáló jellegű elméleti elemző tanulmány és (3) innovatív alkotás valamint annak leírása.

Az *empirikus vizsgálat* lehet felmérés, a minimális mintanagyság ebben az esetben 100-120 fő, a mérőeszközök minimum negyven itemet tartalmaznak. Kísérlet esetén a kísérleti csoport minimális nagysága három iskolai osztály (vagy hasonló számú tanuló). A dolgozat elméleti bevezető részében be kell mutatni a szakterület hazai és a fontosabb nemzetközi tendenciáit. Az adatok elemzésére használt statisztikai eljárásokat mindig a megoldandó feladat jellege határozza meg, elvárható a rendelkezésre álló többváltozós eljárások alkalmazása.

Az *elméleti elemző munka* lehet meta-analízis, azaz több kísérleti munka szintetizáló áttekintése és az eredmények kvantitatív összegzése, vagy egy szakterület fejleményeinek elemző bemutatása („state of the art” jellegű áttekintés). Elvárható a nemzetközi szakirodalmi információk rendszereinek segítségével történő irodalmi feltárás és a témával kapcsolatos fontosabb külföldi munkák, valamint a teljes hazai szakirodalom ismerete és elemzése.

Az *innovatív alkotás* az iskolában vagy a közoktatási rendszer egyéb területein közvetlenül alkalmazható tananyag, oktatási segédeszköz kidolgozása (tanterv, tankönyv, teszt, munkafüzet, feladatbank, stb.) és szűk körű kipróbálása. A tananyag

(taneszköz) általában egy fél tanévet (kivételes esetben egy tematikus egységet) kell, hogy átfogjon. A munkát bemutató leírásban elemezni kell az alkotás helyét, szerepét, hasonló adatokkal összehasonlítva bizonyítani kell annak újszerű jellegét. Az alkotást elemző leírásra ugyanazok a formai követelmények érvényesek, mint a szakdolgozat egyéb műfajaira, terjedelme nem lehet kevesebb, mint a szakdolgozatokra általában érvényes norma fele.

8.4. A záróvizsgára bocsátás feltételei

Záróvizsgára bocsátás feltételei az intézményi tantervben előírt követelmények teljesítése, valamint a szakdolgozat benyújtása és az opponensek általi elfogadása.

8.5. A záróvizsga részei

A záróvizsga részét képezi a szakdolgozat megvédése és egy komplex szóbeli vizsga. A szóbeli vizsga kérdéseit a záróvizsga bizottság a „Matematikai/természettudományos tudás/olvasás-szövegértés kognitív pszichológiai alapjai”, „Tantervek, pedagógiai programok és értékelési standardok”, „A matematikai/természettudományos gondolkodás/olvasás-szövegértés fejlődése és fejlesztése”, „Minőségbiztosítás és pedagógiai értékelés”, „Az osztálytermi értékelés és vizsgáztatás gyakorlati kérdései” kurzusok anyagából állítja össze.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az
Európai Regionális Fejlesztési Alap és az
Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Képzésért felelős oktató: dr. habil. Csíkos Csaba
E-mail: csikoscs@edpsy.u-szeged.hu

Szervezéssel kapcsolatos információ: Túri Diána
E-mail: turid@edu.u-szeged.hu
Telefon: (62) 343-215